

La Fundació Bosch i Cardellach, el propassat 27 d'abril, ens invita a escollir la conferència que, sota el títol "La delimitació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona-Sabadell-Terrassa", ens ofereixen Josep Roca, catedràtic d'Arquitectura Legal i director del Centre de Política del Sòl i Valoracions de la UPC i Joaquim Clusa, economista que, actualment, treballa a "Barcelona Regional", Agència Metropolitana de Desenvolupament i d'Infraestructures. Aquest, amb qui parlem, és un home al qual, per imperatius professionals, li toca ser un d'aquells que tenen el privilegi de pensar i de reflexionar sobre el sentit i el desenvolupament de l'àrea metropolitana, l'espai on treballa i on resideix; per tant, algú que pot descriure'ns com es va fent el Sabadell d'avui en dia.

Joaquim, a mi em sembla que l'actual tendència, a l'hora de pensar la ciutat moderna, és la que ens ve marcada pel model funcionalista. És així com tu ho veus?

A veure, copiar els criteris dels americans per definir i per delimitar "ciutat" no és gratuït, però, és clar, implica copiar també les seves hipòtesis. Ells defineixen "ciutat" o "àrea metropolitana" segons la grandària, la densitat, la "connectivitat" o la interacció, i, a més a més, segons l'autosuficiència o l'"autocontenció" d'un fenomen relacional, que és on es viu i on es treballa. Això, polser, és limitat, però, a ells els serveix perquè creuen que el desplaçament entre la residència i el treball, que és quelcom quotidià, és l'indicador més determinant a l'hora de comprendre el concepte "ciutat". Residència-Treball és una relació de base diària.

Però, de quina manera, els fluxos originats pels desplaçaments no obligats, els que genera l'oci, els que defineixen al ciutadà privat, no solament públic, serveixen per a matissar o per a acabar de fer una anàlisi més completa?

Al model americà, aquest criteri no hi apareixen. Realment, no compten. **Aleshores, traduir-lo a la realitat**

Entrevista a Joaquim Clusa

ANA FERNÁNDEZ ALVAREZ

mediterrània, pot servir-nos?

Té limitacions, és veritat. Però no podem oblidar els treballs fets per l'Institut d'Estudis Metropolitans que intenten incloure, precisament, tots aquests altres criteris més propis de la nostra realitat europea en els quals apareixen dades com la següent: una tercera part de la gent dediquem o estem generant relacions de barri, una altra tercera part de municipi, fora del mateix barri i una tercera part més, la resta, fora del municipi.

Per això mateix, la reconciliació i la simbiosi d'aquests dos tipus de criteris es fa del tot necessària.

Bé, ho hem de tenir en compte, però, alerta que ells ens porten molt avançatge, perquè fan delimitacions de districtes o àrees metropolitanes des de 1910. Gairebé, estem repetint tot el creixement evolutiu pel qual ells han passat: grans superfícies comercials, d'oci, etc., tant a fora com a dins de les ciutats, per tant, és racional que ens fixem en com han sabut donar solucions als problemes i no repetir-ne els errors. El fet cultural, el fenomen de l'assimilacionisme, entre altres qüestions, s'ha de tenir en compte perquè és molt important. S'ha d'anar amb cura per no dissenyar un model desproporcionat i allunyat de les necessitats exigides pel ciutadà; fixem-nos, per exemple, en coses com la importància del "problema" del nom que han de tenir les àrees metropolitanes, i quines són les regles que s'ha de seguir per a posar el nom precis a cadascuna d'elles.

De la mateixa manera que l'àrea gran s'ha de denominar Barcelona-Sabadell-Terrassa, la petita s'ha de dir Sabadell-Barberà-Castellar. Per tant, tothom surt a la foto. Això, avui en dia, és pensar en termes associatius.

Quina ha estat la dinàmica de la mobilitat metropolitana de l'àrea que anomenes petita?

Com ens explicava l'Assumpta Gener, l'any 1990, les immigracions cap a Sabadell són, bàsicament, de Barcelona i, les emigracions de Sabadell es dirigeixen, també bàsicament, cap als municipis de l'entorn. Implícitament s'ha tingut en compte tots els factors que generen la mobilitat ciutadana. Explicitament, hem volgut dir: Fem com si fóssim americans!

A mi em sembla que, els que us dediqueu a pensar la ciutat, us heu limitat a fer el diagnòstic i no heu assumit l'ètica que suposa alertar les administracions, tot plantejant, si cal, alternatives de contenció o de correcció del desenvolupament de les ciutats modernes. L'urbanista il·lustrat, aquell que es responsabilitza de donar contingut filosòfic al seu model d'estudi, ja no existeix?

A veure, la ciutat creix molt en extensió, però, en canvi, el creixement conjunt de l'àrea en nombre d'habitants no varia massa. El que si que creix, doncs, és la mobilitat interna d'aquest territori. De quina manera? Barcelona i altres municipis de la zona han perdut tres-cents mil habitants i, d'altra banda, els municipis de les rodalies han crescut, en aquests quinze anys, gairebé un vint per cent, estem davant d'un creixement fort de naturalesa dispersa, les àrees residencials són urbanitzacions, sobretot, amb vivendes unifamiliars, és a dir: a un cinquantena per cent del territori li correspon un quinze per cent de població. Aleshores, un dels problemes que tenim, que jo crec que és solucionable, és que, en vint anys, hem gastat molt terreny i malgrat tot, valorant Sabadell respecte al seu entorn, queda força individualitzat i compacte.

Què s'hauria de fer?

Aquesta tendència, de creixement, s'hauria de corregir. Ens hem de basar en un creixement compacte. Una opció és potenciar els passadissos verds que tenim. Potenciar aquest passadissos que hi ha entre Sabadell i Terrassa i allargar-lo per la Serra de Gallinès, encara que això significui congelar la urbanització de Can Barata que a més, a cop d'ull, presenta il·legalitats. També hem de continuar-lo per Sant Cugat i Cerdanyola i intentar que connecti amb Collserola.

Però, el ciutadà, precisament, quan es desplaça entre ciutats, pot tenir la sensació que el camp s'està convertint en una mena de "no-lloc" i, a la vegada, que els límits de la seva ciutat s'han desdibuixat.

No. En aquesta àrea de què parlem, delimitada per Sabadell-Barberà-Sant Quirze-Castellar, inscrites entre aquests passadissos verds, les ciutats adquireixen individualitat urbana i, a la vegada, representen un territori caracteritzat per l'equilibri camp-ciutat. Es converteixen en entitats comprensibles,

contingudes i també més complexes i més riques. Constitueixen una primera escala urbana, més petita, imbricada de manera natural amb una de més gran que ens connecta amb Barcelona. Això ha permès un creixement econòmic que dona viabilitat evolutiva a la zona.

I, el camp on queda?

Doncs, afortunadament, el nostre model de creixement ens ha portat a mantenir un fet estimable, fixa't, per exemple, que l'agricultura més rica és, precisament, la que es desenvolupa a l'àrea metropolitana: al Penedès, l'agricultura intensiva del Maresme, etc. És a dir, és aquí on es dona amb més força la potenciació del sector primari.

Veus alguna relació entre aquest fenomen de la Ciutat de Ciutats amb el projecte noucentista de la Catalunya Ciutat?

No, de totes maneres és un tema que he estudiat poc, però crec que els noucentistes no pensaven, en termes dimensionals, en l'escala en què es pensa actualment. No compactaven com ho fem ara. Ho descriuen més en termes de ciutats separades.

Quina assignatura pendent tenim i et sembla que és la més peremptòria per aprovar?

Des del punt de vista econòmic, l'atur i, des del punt de vista territorial, el transport. El transport públic encara és deficient i el vehicle privat té massa protagonisme. El creixement patològic que s'ha donat en l'àrea on vivim ha tingut dos perfils: l'un, el 1972-1982, quan es va produir la part més gran d'aquest creixement, marcat per l'especulació i la manca de disciplina i de relament urbanístic; l'altre, en canvi, el 1982 i 1992, ja amb la Generalitat, el creixement es compacta i connecta. Crec que ens mantenim dins un equilibri indústria-camp-urbà-nisme molt suggeridor i que, inevitablement, potencia l'arrelament econòmic. Que una empresa com la Sony estigui on està no és fruit de l'atzar, per exemple.

Quin element ressaltaria del Sabadell actual?

L'Eix Macià que s'ha constituït per donar centre.

Però donar centre a la rodalia, no a Sabadell.

No és només al propi Sabadell, sinó

que, a més, li ha servit per guanyar "centralitat" dins l'àrea metropolitana gran.

És singular la nostra ciutat quant al manteniment d'una dualitat de centres. Això és un plantejament que pot agutjar interessos o, al contrari, pot crear elements desintegradors?

Jo diria que els dos centres estan justificats perquè atrauen gent, cap d'ells són forats urbans, no estan morts. Això vol dir que tots dos fan falta. Algú podria qüestionar el cost de l'Eix, però, acceptant qualsevol tipus de crítica, en el fons, torno a repelir-ho, l'Eix era una necessitat. L'ús de la seva façana ningú pot discutir-lo. "El Corte Inglés" és un focus d'atracció i generador d'activitats indiscutible i ajuda a configurar les noves dimensions de la ciutat. A mi, personalment, m'agrada que aquests dos centres acabessin trobant-se. D'alguna manera, la Ronda Zamenhof intenta fer-ho.

Sí, però això és continuar pensant en la ciutat-rendible, en termes de funcionalitat, i deixar de prioritzar la ciutat-relacional, no és això un problema reduccionista?

Sóc optimista i, per exemple, un lloc

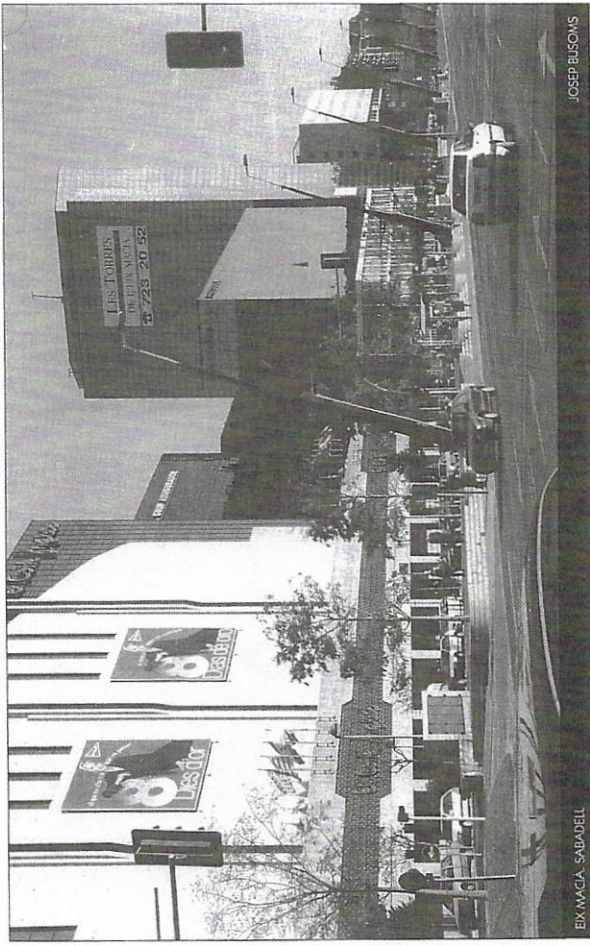
com el "Baricentro" ha significat, per a certes poblacions, l'adquisició d'un centre que no tenien i comptar amb un espai que possibilita passar tot el dia, cosa que és bona.

Però, la valoració qualitativa que aquest espai i temps pot donar és, si més no, propi a l'aculturització. Els equipaments d'aquests espais són, culturalment, pobres.

Jo no ho veig així. És crear un altre tipus de "centralitat" que no descarta altres possibilitats. Que es pugui ensenyar a ballar sardanes davant d'"El Corte Inglés", que es pugui organitzar regates de modelisme al llac del Parc Catalunyà, això és una forma més d'associacionisme cultural. I, en tot cas, intentem que el "Baricentro" tingui més humanitat, no nequem els Baricentros. En el fons, és intentar veure el problema com un canvi d'escala que possibilita l'existència de ciutats més riques i, això és important, amb més oportunitats. Per tant, no hi veig cap contradicció empobridora.

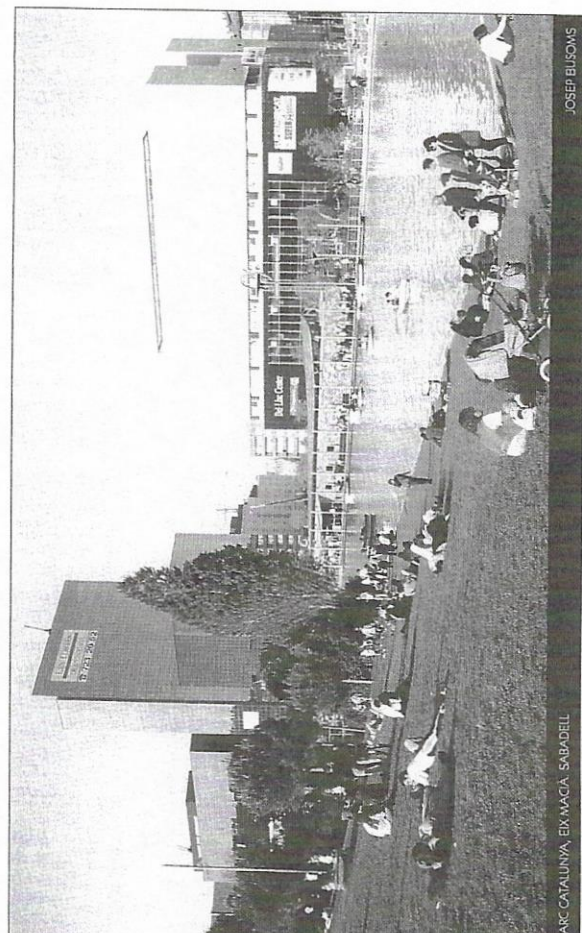
I què es fa amb els centres històrics?

Doncs jo crec que, precisament, un centre com el de Sabadell, estaria

EIX MACIÀ, SABADELL

JOSEP BUSQWIS

PARK CATALUNYA, EIX MACIÀ, SABADELL

JOSEP BUSQWIS

04 | **Editorial / Sabadell al mirall**
Sébastien Bauer

05 | Arqueologies de Sabadell, o els arxius de QUADERN
Bernat Lladó

08 | Aproximació als orígens i al creixement de Sabadell
Albert Taulé i Imma Planell

15 | El Castell d'Arrahona bressol de Sabadell
Rafel Subirana Oller

16 | Les fonts naturals de Sabadell
Simón Saura i Conesa

17 | Privilegi de les Aigües
Salut Pardellans i Montserrat Corominas

18 | Les creus de Sabadell i de la seva rodalia
Joan Alsina i Giral

19 | La Capella del Pedregar
Joan Alsina i Giral

21 | El Convent dels Caputxins
Joan Alsina i Giral

22 | El Taulí
Joan Alsina i Giral

23 | Can Puigjaner
Joan Alsina i Giral

25 | La Barronera
Joan Alsina i Giral

26 | El Rubial i els seus masos
Joan Alsina i Giral

28 | Els Plans i els Masos de migdia del terme
Joan Alsina i Giral

29 | La Plaça de Sant Jaume i els seus voltants
Joan Alsina i Giral

31 | El sot dels Caus i la Cobertera
Joan Alsina i Giral

33 | Els afores de la vila per la banda de llevant
Joan Alsina i Giral

35 | El carrer de Sant Antoni i el Portal de Terrassa
Joan Alsina i Giral

37 | El camp d'en March, els estricadors i el Teatre Principal
Joan Alsina i Giral

39 | La Plaça Major: el forn, les taules i el porxo
Joan Alsina i Giral

42 | Les placetes de l'Àngel i de Manresa
Joan Alsina i Giral

44 | Sobre la formació de la Rambla
Joan Alsina i Giral

46 | A la plaça de Sant Roc: l'Hospital i els Quarters
Joan Alsina i Giral

48 | L'església de Sant Feliu de Sabadell
Joan Alsina i Giral

50 | La Torre de l'Aigua
Jordi Roca i Tubau

52 | La torre de feix Macià: una nova fita al perfil urbà
Jaume Puig i Castells

54 | Una visió literària de Sabadell
Joan Ripoll

56 | Els secrets del Parc de Catalunya
David Serrano i Blanquer

63 | Sabadell
Josep Pla

65 | El tècnic urbanista en el modernisme
Josep Llobet i Bach

67 | L'arquitectura de Sabadell: avui
Ricard Perich i Duran

68 | Les medalles antigues de Montserrat
Manuel Forasté

69 | La desfiguració del patrimoni arquitectònic local
Jaume Puig Castells

71 | La recuperació del centre de la ciutat, un objectiu difús
Jaume Puig Castells

73 | Entrevista a Joaquim Clusa
Ana Fernández Álvarez

76 | Quan urbanoparosi truca a les portes de la teva ciutat
Bernat Lladó Mas

79 | Urbanoparosi i regeneració urbana
Manel Llorosa

81 | Urbanisme participatiu i salut: recorreguts saludables
pel Rodal de ponent a Sabadell
Marta Benages-Albert

85 | Horts urbans
Feliu Madala Canadell